

STRABI, GALLI POETAE ET THEO,
LOGI DOCTISSIMI: AD GRIMAL,
DVM COENOBII. S. GALLI
ABBATEM HORTV,
LVS.

AD LECTOREM. IOACH. VAD:

Amande lector: hic nouus Poeta te
Salutat: & petit suum carmen uelis
Non floccipendere: nec rigidis oculis
Quicq̄ notare: nec malum subscribere:
Cum sit malignorum piis non parcere/
Et omne naso succulentum persequi.
Quod si nolis uatem lepidum relinquere:
Lacese iugis & Theoninum foue
Virus: Tibi nocet: Nec optimis minus
Laudis paratur conscientia duce.
Nec est q̄ angat hocce uulgus insolens:
Nec est quod ipse laudis expetat foris.

A

IOACHIMVS VADIANVS GEORGIO COL
limicio Mathematico: Cōphilosopho suo. S.P.D.

Ogius Florétinus Orator cclcberrimus/ & bona
p rum litterarū inter sui t̄pis p̄fessores/ rimator stu/
diosissimus. Cū anno hinc. 92. uel circiter: ob lin/
guæ animiq; præstantiā legatus/ cōcilio Cōstanciensi in/
terfuisset: Rumore motus nō nullo: Patris meæ: hoc est
Sancti Galli Bibliothecā (quæ illic in cœnobio est) uetu/
stissimā: & codicū antiquissimorū tūc præsertim refertis/
simam ingressus/ multa cū uoluptate perlustrauit. Quas
præter Fabii Victorini Rhetoris cōmentarios: & Por/
phirionis in Horatiū enarratiōes: Silii item Italici opus
nobilissimū: quæ oīa inibi reperta cōstat. Fabiū quoq;
Quintilianū senio iam marcescentē & situ fere uetustatis
absumptū / faustissimis auibus / inuenit: inuentū tametsi
remissurū stipulatus fuerit: in Florentinorū tamē Biblio/
thecā singularis ornamenti gratia destinauit. Vbi hodie &
uisitur & legitur. Quo archetypo exēplaria subinde sine
numero/ traducta: immensæ latinitatis diuersoria/ iuuāt:
ornāt & augent. Eandem ego/ dum anno iam actō essem
in patria uetustatis amore percitus / ex dominorū illic in/
petrata bencuolētia sæpius ingressus/ uidi inter alia. Pru/
dentii Clemētis opus elimatissimū: Cuius cū mihi fieret/
copia: hincq; & illinc legissem nō segniter pleraq; ob/
latus est ex uoto uersiculus/ quem in Aldi exemplaribus/
quæ uiderim/ desideratū esse/ nec tamē inuentū / animad/
uertit. Ille uero est in epigrammate de loco quo martyres

parsi sunt/ quod nūc Baptistēriū uocatur : quod tum ex /
integro sic reperi.

Electus Christo locus est: ubi corda probata
Prouehat ad cœlum sanguine/ purget aqua.

Hic duo purpureū domini pro nomine cæsi:

Martyriū pulchra morte tulere uiri. &c.

Quorū qui tercius est/ Manutii/ quemadmodū notauit: co
dices nō habent/ quē tamē ab aliis/ si reperiāt/ subiungen
dum/ uirum doctissimū uoluisse/ satis indicāt/ & interual
lum quod uersui relictū est/ & epistoliū præliminare quo
plura etiā correctiora desiderari posse ad Clariū scriptū
reliquit. Prudentio post hæc reddito. Dum alia disquiro
curiosius Libellus iste Strabi fuldēsis ut legebā Monachi
natione uero Galli: multiuariis epigramatibus refertus /
cuius prima statim pagina & latinitatē uegetam & sentē
tiarū grauitatē insignē pollicebat/ in manus uenit. Eiusq;
exscribendi cum me cœpisset desiderū/ neq; oīa possem/
occupatus/ quod luce potissime dignū uidebat/ excerpſi/
Opusculū uidelicet Hortuli sui/ quo ad Grymaldū abba
tem inscripto/ uariā hortensū herbarū naturā eleganter
admodū cōplexus est. Quod cum nup ad te Viennā ex
patria miserim/ neq; adhuc editū quod tamē cupiebā co
gnouerim: cœpta rursus est opera / uti tuo nomine insi
gnitū in doctissimorū hominū conspectū passim prodi
ret. Qua in re rem gratam facere uisus sum cum tibi / qui
Medicus es/ & siderū motibus certissimis terrenorū etiā
& corruptibilium / ingenia multiformia frequenti studio
coniungis: tum præcipue Strabo/ cuius opus/ luce porro

priuari flagiciosum erat/ atq; impiū. Quippe quod sexcē/
tis retro annis tam crassæ turris carcerē sustinuerit. Vlce/
ra uero quæ in eo passim manabāt ea cura sanata sunt/ ut
ne cicatrix quidem facile apparere uideatur: Si quid ta/
men est quod commode minus estimes accedere/ id tua
pungat censura: Tua discutiat Crisis/ quā in litteras litte/
ratis musarū amor impendio tibi elargitur. Quo fit/ ut
Hercule utrinq; mihi medicus esse uidearis / qui tā quod
animo negligitur cognoscas/ q̄ sentis quod corpore uici/
atum est. Sed ut nusq; diuertam/ Strabum suscipe fronte
non caperata/ poetam lepidū/ facilem/ ac elegantē: The/
ologum profundissimū / qui Rabani Mauri quondā in
Cœnobio Fuldēsi/ auditor/ præceptorē omni disciplinæ
genere non æquasse modo/ sed eruditionis accessu/ orna/
se uisus est. Cuius in Genesim doctissime scripta/ citāt cū
alii/ tū in Heptaplo Picus. Nec desunt/ qui Glosam ordi/
nariā ei tribuāt / quod an ita sit ipse certū nō dum habeo:
Libros de officiis ecclesiæ ad Ludouicū & Lothariū im/
peratores/ sub quibus uixit eum scripsisse legimus. Tan/
demq; Cœnobio. S. Marci nō longe a Constantia fato/
cessisse/ quemadmodū ex hisce litteris quas ad te prius e/
patria dedi/ copiosius accepisti. Vale & uirulentorū ci/
conias/ quia uitari nō possunt/ susq; deq; feras/ quod idē/
tidem mihi faciendū persuasi. Viennæ Austriæ quarto
Kalen. Nouembris. Anno. M. D. X.

STRABI GALLI/POETAE DOCTIS/
sini ad Grymaldum Hortulus.

PRAEFATIO . TITVLVS. I.

Lurima trāquillæ cum sint insignia uitæ
p Nō minimū est/ si quis Pestanæ deditus arti
Nouerit obscœni curas tractare Priapi.
Ruris enim quæcunq; datur possessio: seu sit
Putris/ harenoso qua torpet glareæ tractu:
Seu pingui molita graues uligine fœtus:
Collibus erectis alte sita: siue iacenti
Planicie facilis cliuo/ seu uallibus horrens:
Non negat ingenuos olerum progignere fructus.
Si modo nō tua cura graui cōpressa Veterno/
Multiplices olitoris opes cōtemnere stultis
Ausibus asuefcit. callosasq; ære diurno
Detrectat fuscare manus: & stercola plenis
Vitat in arenti disponere puluere quallis.
Hæc non sola mihi patefecit opinio famæ
Vulgaris: quæ sita libris nec lectio priscis:
Sed labor & studium/ quibus ocia longa dierū
Postposui: expertum rebus docuere probatis.

CVLTVRAE INITIVM. TIT. II.

Bruma senectutis uernacula: Totius anni
Venter: & ampliflui cōsumptrix sæua laboris
Veris ubi aduentu terrarū pulsa sub imas

Dilituit latebras: uestigiaq; horrida auaræ
Ver hyemis/ reduci rerum delere pararet
Stemate/ & antiquo languencia rura nitore
Reddere: uer orbis primum caput & decus anni.
Purior aura diem cum iam referare serænum
Inciperet: zephyrosq; herbæ floresq; sequuti
Tenuia porrigerent radicis acumina/ Cæco
Tecta diu gremio: canasq; exosa pruinas.
Cum siluæ foliis: montes quoq; gramine pingui
Prataq; conspicuis uernarent læta uirectis.
Atriosum quod pro foribus mihi parua patenti
Area uestibulo solis conuertit ad ortum/
Vrticæ implerunt: campiq; per æquora parui
Illita feruenti creuerunt tela ueneno/
Quid facerem: tam spissus erat radicibus infra
Ordo catenatis / uirides ut texere lentis
Viminibus crates stabuli solet arte magister:
Vngula cornipedum si (quando humore nocetur
Collecto) putres imitatur marcida fungos.
Ergo moras rumpens Saturni dente/ latentes
Aggredior glebas torpenciaq; arua reuulsis
Sponte renascentum complexibus urticarū
Erigo: & umbricolis habitata cubilia talpis
Diruo: Lumbricos reuocans in luminis oras.
Inde Noti coquitur flabris solisq; calore
Areola: & lignis ne diffluat obsita quadris
Alcius a plano modicum resupina leuatur
Tota munitatim rastris contunditur uncis:

Et pinguis fermenta sibi super insinuantur.
Seminibus quædam temptamus oluscula: quædam
Stirpibus antiquis prisca reuocare iuuentæ.
Deniq; uernali interdum conspergitur ymbre
Parua seges: tenuesq; fouet præblanda uicissim
Luna comas: Rursus si quâdo sicca negabant
Tempora roris opem: culturæ impulsus amore
Quippe siti metuens graciles torpescere fibras:
Flumina pura cadis inerre capacibus acri
Curauit studio: & propriis infundere palmis
Guttatim / ne forte uelocior impetus undas
Ingereret nimias: & semina iacta moueret.
Nec mora germinibus uestitur tota tenellis
Areola / & quanq̃ illius pars ista sub alto
Arescat tecto: pluuiarūq; & muneris expers
Squalleat aërii. Pars illa perennibus umbris
Diffugiat solem: pars hæc quia celsior / ignei
Sideris accessum lateris negat obice duri.
Non tamen ulla sibi fuerant quæ credita pridem
Spe sine clementi pigro sub cespite clausit.
Quin potius quæ sicca feret / translata subactis
Suscepit scrobibus / rediuiuo plena uirore
Restituit: reparans numeroso semina fructu.
Nunc opus ingeniis: docili nunc pectore & ore.
Nomina quo possim uiresq; attingere tantæ
Messis: ut ingenti res parua ornetur honore.

SALVIA TIT. III.

Elifapha/
congræci
dicunt.

Elifagus prima præfuit fronte locorum
Dulcis odore/graui uirtute atq; utilis haustu:
Pluribus hæc hominū morbis prodesse repertas
Perpetuo uiridi meruit gaudere iuuenta
Sed tollerat ciuile malum: Nam sæua parentem
Progenies florum / fuerit ni dempta perurit
Et facit antiquos defungier inuida ramos.

RUTA. TIT. III.

Hoc nemus umbriferū pingit uiridissima Rutæ
Siluula cæruleæ/ foliis quæ prædita paruis
Umbellas iaculata breues/ spiramina uent/
Et radios Phœbi/ caules trāsmittit ad imos.
Attactuq; graues leni dispergit odores/
Hæc cū multiplici uigeat uirtute medelæ/
Dicitur oculis/ adprime obstare uenenis /
Toxicaq; inuasis incommoda pellere fibris.

ABROTANVM. TIT. V.

Nec minus Abrotani promptū est mirariæ alte
Pubentis frutices & quas inspicat aristas
Ramorū ubertas: tenues imitata capillos:
Huius odoratū lento cum uimine crinem
Peoniis carptum prodest miscere medelis.
Febribus obstat enim/ telum fugat: adiuuat artus
Quos incerta premit furtiuæ iniuria guttæ:
Præterea tot habet uires/ quot fila comarū.

CUCURBITA. TIT. VI.

Haud secus altipetax semente Cucurbita uili
Assurgens / parmis foliorum suscitatur umbras
Ingentes: crebrisq; iacit retinacula ramis.
Ac uelut ulmū hederā implicuit cū frondibus altam
Ruris ab usq; sinu toti sua brachia circum
Laxa dedit ligno: summūq; secuta cacumen
Corticis occultuit uiridi tutamine rugas:
Aut arbutium uitis genus / arbore cum se
Explicuit quauis: ramorumq; alta Corymbis
Vestit: & propria sursum se sponte leuauit.
Visitur ergo rubens aliena in sede racemus
Dependere: premit tabulata uientia Bacchus
Pampinus & frondes discernit latior altas:
Sic mea sic fragili de stirpe cucurbita surgens
Diligit appositas sua sustentacula furcas:
Atq; amplexa suas uncis tenet unguibus alnos.
Ne uero insano diuelli turbine possit
Quot generat nodos, tot iam retinacula trudit:
Et quoniā duplicem producunt singula funem
Vndiq; sulturam dextra laeuq; prehēdūt:
Et uelut in fufum nentes cū pensa puellæ
Mollia traiciūt: spirisq; ingentibus omnem
Filorum seriem pulchros metātur in orbis /
Sic uaga tortilibus stringūt amenta cathenis
Scalarum: teretes inuoluūtq; illico uirgas /
Viribus & dilcunt alienis, tecta cauarum

B

Ardua porticuū uolucris superare natatu.
Iam quis poma queat ramis pendentia passim
Mirari digne? quæ nō minus undiq; certis
Sunt formata uiis / q̄ si tornatile lignum
Inspicias medio rasum / quod mansure constat :
Illa quidem gracili primum demissa flagello
Oblongo tenuiq; ferunt ingentia collo
Corpora: tum uastum laxatur in ilia pondus :
Totum uenter habet: totum aluus: & intus aluntur
Multa cauernoso seiunctim carcere grana/
Quæ tibi consimilem possunt promittere mensem .
Ipsis quin etiam teneri sub tempore fructus
Ante humor q̄ clausa latens per uiscera sero
Autumni aduentu rarefcatur / & arida circum
Resisterit cutis / inter opes transire ciborum
Sæpe uidemus & ardenti sartagine pinguem
Combibere aruinā / & placidum segmenta saporem
Ebria multociens mensis præstare secundis.
Si uero æstiuū finitur spiramina solis
Cum genitrice pati / & matura falce recidi:
Idem fœtus in absiduos formariet usus
Vasorum poterit / uasto dum uiscera uentre
Egerimus: facili radentes ilia torno.
Non nunq̄ hac ingens sextarius abditur aluo /
Clauditur aut potior mēsuræ porcio plenæ
Amphora quæ piceo linitur dum glutine / seruat
Incorrupta diu generosi dona Lyei .

PEPONES. TIT. VII.

Hoc simul in spacio/campi quo figitur imis
Hæc tam læta feget uili quã carmine pinxi
Visitur alterius uitis genus acre/per æquor
Scerpere puluureum & fructus nutrire rotundos
Pomorum. Hæc species terræ super arida uulgo
Tecta iacens/crementa capit pulcherrima/ donec
Solibus æstiuis. flauos intincta colores
Messoris Calathos matura fruge replet.
Tum uideas aliis oblongo stemmate uentrem
Demissum/nucis aut oui uersatilis instar
Vel qualis manibus quondam suspensa supinis
Lucet:agens circum lomenti bulla saliuam
Ante recens maceratur aquis quã spuma refusis/
Dum lentescit adhuc digitis luctantibus: & se
Alternis uicibus: studioque fricantibus uno
Inter utramque manum: paruo sit paruus hiatu
Exitus. huc stricto lenis meat ore Noti uis:
Distenditque cauum uitrea sub imagine pondus/
Et centrum medio confingit labile fundo.
Undique conueniat/cameri quo inflexio tecti.
Ergo calibz huius penetrat dum uiscera pomi.
Elicit humoris largos cum semine riuos
Multiplici. Tum deinde cauum per plurima tergo
Frustra manu spargens hortorum lætus opimas
Delicias conuiuia capit:candoremque saporque
Oblectant fauces. Nec duros illa molares

Aesca stupere facit: facili sed mansa uoratu
Vi naturali frigus per uiscera nutrit.

ABSINTHIVM. TIT. VIII.

Proximus Absynthi frutices locus erigit acris
Herbarum mater: simulantes uimine lento.
In foliis color est alius: ramisq; odor alter
Puberibus/longeq; saporis amarior haustus:
Feruentem domuisse sitim / depellere febres
Hoc solet auxilium clara uirtute probatum.
Si tibi praeterea caput acri forte dolore
Pulsetur subito: uel si uertigo fatiget:
Huius opem Rimare/coquens frondentis amaram
Absynthi siluam: tum iura lebetes capaci
Effunde: & capitis persunde cacumina summi.
Quo postq̄ ablueris graciles humore capillos/
Deuincas frondes: super imposuisse memento:
Tum mollis fotos constringat fascia crines.
Et post non multas elapsi temporis horas
Hoc inter reliquas eius mirabere uires.

MARRUBIVM. TIT. VIII.

Quid referam iuxta positi nimiumq; potentis
Marrubii nō uile genus: licet acrius ora
Mordeat & longe gustum disiungat odore:
Dulce enim olet: non dulce sapit: sed pectoris aegros
Comprimit angores/ tristi dum summitur haustu
Pracipue talis caleat si potus ab igni.

Et cœnam Cyathis cogatur claudere crebris.
Si quando intensæ quæsitæ uenena nouercæ
Potibus immiscent: dapibusue Aconita dolosis
Tristia confundūt/ extemplo sumpta salubris
Pocio Marrubii: suspecta pericula presat.

FOENICVLVM. TIT. X.

Nec Maratri taceatur honor/ quod stipite forti
Tollitur: & late ramorum brachia tendit
Dulce satis gustu/ dulcem satis addit odorem :
Hoc oculis quos umbra premit prodesse loquunt/
Huius item semen/ scetæ cum lacte capellæ
Absumptum: uentris fertur mollire tumorē
Cunctâtiq; moras dissoluere protinus alui/
Præterea radix Maratri cōmixta liquori
Lenæo/ tussim percepta repellit anhelam.

GLADIOLA. TIT. XI.

Te neq; transferim Laciæ cui libera linguæ
Nomine Digladii/ nomen sacundia finxit.
Tu mihi purpurei progignis floris honorem
Prima æstate gerens uiolæ iucunda nigellæ
Munera: uel qualis mensa sub Apollinis alta
Inuestis pueri pro morte recens Iacintus
Exiit: & regis signauit uertice nomen
Radicis ramenta tuæ siccata fluenti
Diluimus contusa mero / sæuumq; dolorem
Vesicæ premimus tali/ non fecius/ arte.

Pignore fullo tuo / lini candentia texta
Efficit ut rigeant / dulcesq; imitentur odores.

LYBISTICVM. TIT. XII.

Inter odoratam memorare Lybistica sylvam
Forcia / suadet amor parui diffusior horti:
Hoc germen succo quis & odore / gemellis
Orbibus officere & tenebras inferre putetur:
Semina sæpe tamen quæsitis addere curis
Parua solent famamq; aliena laude mereri.

CEREFOLIVM. TIT. XIII.

Quæ tot belloꝝ tot famosissima rerum
Magnarū monumenta: sacro pia conficis ore
Exiles Erato non dedignare meorum
Diuicias olerum uersu perstringere mecum/
Infirmis diuisa licet Macedonia ramis
Spargitur: & crebris ignobile semen aristis
Sufficit: illa tamen toto reparabilis anno
Pauperiem largo solatur murere plebis
Indignæ. nec nō restringere sanguinis undas
Corpore diffusas facili solet obuia gustu.
Illa quoq; infesto uenter dum forte dolore
Turbatur: fomenta super nō irrita ducit
Puleium sibimet frondesq; papaueris addens:

LILIVM. TIT. XIII.

Lilia quo uersu candentia: carmine quoue

Ieiunæ macies fatis effērat arida musæ.
Quoꝝ candor habet niuci simulachra niteris:
Dulcis odor: siluas imitatur flore Sabæas
Non Parius candore lapis: non Nardus odore
Lilia nostra premit: nec nō si perfidus anguis
Ingenitis collecta dolis ferit ore uenena
Pestifero: cæcum per uulnus ad intima mortem
Corda feram mittens: pistillo lilia præstat
Cômacerare graui succosq; hautire falerno:
Si quod contusum est summo liuentis in ore
Ponatur punctim: tum iam dinoscere uires
Magnificas huiusce datur medicaminis ultro
Hæc & iam laxis prodest contusio membris.

PAPAVER. TIT. XV.

Et Carreale quidem nugarū in parte Papauer
Hac memorare placet/ quod raptæ mœsta puellæ
Mater ut immensis optata obliuia mentem
Exuerent curis/ fertur Latona uorafse.
Hoc simul auxilio/ Carbunculus ater ab imo
Pectore qui ructus nimium cōuoluit amarus
Oris adusq; fores reprimi persæpe uiderur:
Huius ad alta caput/ granorum semine fœtum
Protento fragiliq; solet se tollere collo/
Inq; modum mali/ regio cui Punica nomen
Indidit: unius patulo sub pellis amictu
Grana celebrandæ uirtutis plurima claudit/
Deq; sono mandentis habet formabile nomen.

SCLAREA. TIT. XVI.

Hic umbrosa nouos inter Sclarea uirores.
Stipite præualido asurgens: ramosq; comasq;
Alcius extollit: quæ quâuis rarius ulli
Quæsitæ auxilio/ medicor; pene putetur
Effugisse manus: dulci tamen indita Caldæ
Et uires & odorati fermenta saporis
Præstat eam iuxta hortensis non extrema costi
Silua latet/ stomachiq; moras uentremq; salubri
Prouocat auxilio/ radicis munere coctæ

MENTA. TIT. XVII.

Nec mihi defuerit uulgaris copia Mentæ
Multa per & genera & species diuersa coloresq;
Et uires: huius quoddam genus utile uocem
Raucisonam claro rursus redhibere canori
Posse putant: eius succos si faucē uorarit
Ieiuna quem crebra premens raucedo fatigat.
Est aliud præpingue genus huiusce fructi
Quod iam nō parui diffundat germinis umbras
Celsa Ebuli sed more petens/ a stipite forti
Vndiq; maiores foliorum prorogat alas
Quis odor alter inest: pauloq; immitior haustus/
Sed si qui uires species & nomina Mentæ
Ad plenū memorare potest: sciat ille necesse est
Aut quod Erithreo uolitent in gurgite pisces:
Lemnius aut altum quot in acra mulcifer ire

Scintillas uastis uideat fornacibus Actnæ.

PVLEIVM. TIT. XVIII.

Non patitur cunctas angustia carminis huius
Pulei uirtutes celeri comprehendere uersu.
Hoc apud Indorum tanti constare peritos
Fertur apud Gallos quanti ualet Indica nigri
Congeries piperis quis iam dubitare sinetur
Hac herba plures leni posse labores.
Quam precibus inhiante erit diuisissima tantis
Gens Hebenoq; auroq; fluens & mira uolenti
Quæq; ferens mundo. O magni laudanda tonantis
Virtus & ratio: nullis quæ munera terris
Larga suæ non pandit opis. Quæ rara sub isto
Axe uidere soles, aliis in partibus horum
Copia tanta iacet, quantam uilissima tecum
Efficiunt: rursus quædam quæ spercta uidentur
Forte tibi magno mercantur dicia regna.
Altera ut alterius pociatur scenore tellus:
Orbis & in toto per partes una domus sit.
Pulcium q̄ decoctum curabit amice
Et potu & fotu stomachū (mihi crede) morantē.
Dum canimus quæ certa graui ratione tenemus
Quædam audita & iam uero miscere cothurno.
Fas usq; sinit: Ramum coniungito Pulci
Auriculæ. Ne forte caput turbauerit æstus
Solis in aërio si te perflarit aperto.
Quod nisi me currens deponere uela Thalia

C

Cogeret: ac tandem portus intrare moneret
Hinc tibi multiplices poteram decerpere flores.

APIVM. TIT. XVIII.

Quamuis in nostris Apium uilesceret hortis
Et solito id multi prodese sapore notarent:
Plura tamen propriis medicamina uiribus/acri
Exhibet auxilio: cuius si trita capessas
Semina: torquentes urinæ frangere tricas
Dicitur/ ipsum etiam tenero cū germine mansum
Concoquit errantes Stomachi penetralibus æscas.
Corporis hunc regem turbans si nausea uexet.
Mox Apium lympha tristiq; bibatur aceto
Passio tum celeri cedit deuicta medelæ.

BETTONICA. TIT. XX.

Montibus & syluis pratis & uallibus imis
Bettonicæ præciosa licet collectio cunctis
Pene locis superet passim: tamé hanc quoq; noster
Hortus habet/cultaq; docet mansuescere terra
Hæc tantū meruit generali nomine laudis/
Ut si quid mea musa uelit superaddere tandem
Mole operis deuicta sui/iam sentiat illa
Utilitate minus quicquid deprompserit esse.
Hanc uiridem si forte tuos coneris in usus
Carpere: siccata uel hiemi deponere pigræ
Turbida siue tuas oblestant pocula fauces:
Seu potius longo tibi defecata labore

Dona placent: huius uirtus mirabilis herbæ
Omnia sufficit: quã quosdam pendere tanti
Nouimus: ut contra totum si iniuria corpus
Impetit interius, muniri uiribus eius
Sese posse rati / soleant haurire diebus
Continuis / hoc acre genus medicaminis almi.
Præterea caput infesto si uulnere fractum
Tabuerit: tum crebra terens imposito sacræ
Tegmina Bettonicæ: statim mirabere uires
Illius in solidum fuerit dum clausa cicatrix.

AGRIMONIA. TIT. XXI.

Hic quoq; Sarcocolã cãpos quæ plurima passim
Vestit: & effœtis syluarũ inuenta sub umbris
Nascitur: ordinibus facile est discernere pulchris.
Hæc præter uarium latæ uirtutis honorem/
Trita domat uentris prædirum & pota dolorem.
Si quæ forte calib; infensus uulnera membris
Indiderit nostris: huius temptare iubemur
Auxilium: partiq; imponere tonsa patienti
Germina: maturum nacturi hac arte uigorem
Si tamen addatur mordens Cataplasmati acetu.

AMBROSIA. TIT. XXII.

Haud procul Ambrosiã uulgo quã dicere mos est
Erigitur: laudata quidem: sed an ista sit illa
Cuius in antiquis creberrima mencio libris
Fic: dubium est multis: Medici tamẽ arte suapte

a.l.almi. Hanc utcunq; colunt tantum uesanguinis hausta
Absummit:quatum potus ingesserit aluo.

NEPETA. TIT. XXIII.

Herbarum in numero quas Hortulus ille recenti
Semper prole creat: Nepetæ nõ segnior exit
Surculus:urticam foliis simulantibus: alto
Vertice pergratum late largitus odorem.
Hæc uariis olim morborum accõmoda curis:
Non extrema alias inter decernitur herbas
Huius enim succus/roseo comixtus oliuo
Efficit unguentũ/læsæ quod uulnera carnis
Atq; cicatricũ/deformia signa nouarum
Posse abolere aiunt/Prisco reparare nitori:
Et reuocare pilos plagæ quos forte recentis
Pestis hiulca tulit / sanie taboq; perosos.

RAPHANVS. TIT. XXIII.

Hinc Raphanum radice potens/latoq; comarũ
Tegmine sublatum / extremus facit ordo uideri:
Cuius amara satis/quacienti uiscera tussim/
Mansa premit radix:triticq; quoq; seminis haustus
Eiusdem uicio pestis per sæpe medetur.

ROSA. TIT. XXV.

Iam nisi me fessum uia longior indupediret
Scrupeus atq; noui tereretur carminis ordo/

Debueram uiburna Rosæ preciosa metallo
 Pactoli & niueis Arabum circū dare geminis.
 Hæc quia nō Tyrio Germania tingitur ostro:
 Lata nec ardenti se Gallia murice iactat:
 Lutea purpureis reparat cremēta quotannis:
 Vbertum floris: tantum qui protinus omnes
 Herbarum uicisse comas/ uirtute & odore
 Dicitur: ut merito florum flos esse feratur.
 Inficit hic oleum proprio de nomine dictum.
 Quod q̄ sæpe fiat mortalibus utile curis/
 Nec meminisse potest hominū nec dicere quisq̄:
 Huic famosa suos opponunt Lilia flores:
 Longius horum & iam spirans odor imbuit auras:
 Sed si quis niuei candentia germina fructus
 Triuerit: aspersi mirabitur illicet omnem
 Nectaris ille fidem celeri perisse meatu.
 Hoc quia Virginitas fama subnixa beata
 Flore nitet/ quā si nullus labor exagitarit
 Sordis/ & illiciti nō fregerit ardor amoris/
 Flagrat odore suo. Porro si gloria pesum
 Integritatis eat/ fateor mutabit odorem:
 Hæc duo namq̄ probabiliū genera inclita florum
 Ecclesiæ summas signant per sæcula palmas:
 Sanguine Martyrii carpūt quæ dona rosarum:
 Liliaq̄ in fidei gestant candore nitentis.
 O mater uirgo/ sæcundo germine mater.
 Virgo fide intacta/ sponsi de nomine sponsa:
 Sponsa: columba: domus: regina: fidelis amica:

Bello carpe Rosas: læta arripe Lilia pace:
 Flos tibi sceptrigero uenit generamine Iesse/
 Vnicus antiquæ reparator stirpis & autor.
 Lilia qui uerbis uitaq; dicauit amœna
 Morte Rosas tingens/ pacemq; & prælia mœbris
 Liquit in orbe suis: Virtutem amplexus utrâq;
 Præmiaq; ambobus seruans æterna triumphis.

DICATIO OPVSCVLL

Hæc tibi seruicij munuscula uilia parui
 Hic se Stra Strabo tuus/ Grymalde pater doctissime seruus
 bonè noiat Pectore deuoto/ nullius panderis offert .
 ut sæpe ali/ Vt cum cõseptu uiridis confederis horti
 as. Super opaccatas frondenti germine malos :
 Persicus imparibus crines ubi diuidit umbris
 Dum tibi cana legunt tenera lanugine poma/
 Ludentes pueri/ schola lætabunda tuorum:
 Atq; uolis ingentia mala capacibus indunt.
 Grandia conantes includere corpora palmis:
 Quo moneare habeas nostri pater alme laboris
 Dam relegis/ quæ dedo uolens: interq; legendū
 Vt uiciosa feces/ deposco/ placentia firmes.
 Te deus æterna faciat uirtute uirentem/
 Imarcescibilis palmam contingere uitæ :
 Hoc pater/ hoc natus/ hoc spiritus annuat almus.

F I N I S.

SCINTILLAE DESCRIPTIO / EX LIBRO
Enigmatū Aldhelmi Poetæ celebris & uetusti.

Quæ res interius armatur robore tanto:
Aut paribus fungi nitatur uiribus audax:
Parua mihi primo constant exordia uitæ/
Sed gracilis grandes soleo prosternere læto/
Quod lætum proprii gestant penetralia uentris:
Nam saltus nemorum densos/pariterq; frutecta
Piniferosq; simul montes cum molibus altis
Truxq; rapaxq; capaxq; feroxq; sub æthera spargo.
Et minor existens gracili q̄ corpore cimex
Frigida dum genitrix dura generaret ab aluo
Primitus ex utero producens pignora gentis.

EIVSDEM CYCONIA.

Candida forma nitens: nec nō & furua nigrescens
Est mihi: dum uaria componor imagine pennæ.
Voce carens: tremulo nam faxo crepacula rostro:
Quâuis squâmigeros discerpam dira colubros
Non mea lætiferis turgescunt membra uenenis:
Sic teneros pullos/prolemq; nutrire sueſco /
Carne uenenata: tetroq; cruore Draconum.

Imposita est extrema manus Strabi Hortulo Vien/
næ Austriæ: pridie Kalen. Nouëbris per Hie/
ronymum Philouallé, Anno. M.D.X.